

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonaë, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

§. 3. Litanìa quid sit, & quotuplex. Litaniarum vis & efficacia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

§. IV.

Litania quid sit, & quod duplex. Litaniarum vis, & efficacia.

1. **G**Ræca vox Litania, si genuinam nominis significationem spectemus, seriam omnem, & ardentem precationem significat, à verbo *λειτουργία*, quod ardentem orationem importat. Apud Homerum, qui aliquem enixè precantur, *λειτουργός* vocantur, & in quodam Epigrammate Græco infernus *λειτουργός*, id est, inexorabilis, non ineleganter nuncupatur, quod nullis precibus flecti possit. Ufu tamen receptum est, ut pro certa quadam Ecclesiastica supplicationis specie, qua Dei misericordiam, sanctorumque patrocinium invocamus, Litaniarum nomen usurpetur. Accipitur etiam quandoque pro solo *Kyrie eleyson*, tum in Græcis sanctorum Jacobi, Basilii, & Chrysostomi Liturgiis; tum à D. Benedicto ^u in regula dum ait, Supplicatio Litaniarum, id est, *Kyrie eleyson*, & sic finiuntur vigiliæ nocturnæ: itemque Litaniarum, & completum est. Monachi enim post versum dicunt ter *Kyrie eleyson*, deinde sequitur oratio Dominica, postea collecta, & sic finitur tam nocturna, quam diurna synaxis. Hanc autem supplicationem *Kyrie eleyson* commendat Epictetus Stoicus apud Arianum ^x: & Virgilius ^y preces Turni ad Faunum describens ait, *Faune precor miserere*. Quia verò multoties solent Litaniarum processionaliter cantari, ipsa multitudo ^z *λειτουργία*, & procedentium ab ordine Romano, & ab aliis Litania vocatur. Abbas Joannes ^z in prato spiritali narrans cujusdam Episcopi humilitatem; Pertranseunte, inquit, Litania, id est processione. Nos hic de illis Litaniis loquimur, quibus sanctorum invocatio continetur, quarum usum multo ante Gregorii Magni tempora viguisse libello primo de Litaniis eruditissimè probat Nicolaus Serarius ^a tot antiquorum Patrum sententiis, tot veteris Historiæ exemplis, tot validis rationum momentis, ut nec ejus diligentia quicquam addi possit, nec sectarii novatores tam insignia antiquitatis testimonia ulla valeant exceptione submovere. Nullus certus auctor proferri potest, qui Sanctorum Litaniarum primus invenerit; quamvis speciales quasdam,

^u Ben. c. 9. & 12. x Arian. l. 2. c. 7. y Virgil. l. 12. Aeneid. z Prat. Spirit. c. 210. a Serarius tom. 3. opusc. de Litaniis. l. 1. c. 4.

nempè majores, quas vocant, in die S. Marci à B. Gregorio Magno; triduanas verò rogationes ante Dominicam Ascensionem à S. Mamerto Episcopo Viennensi circa annum Domini 452. institutas fuisse non contemnendi auctores asserunt. De utraque institutione legendus Serarius ^b libro de Processionibus. Etili ergò Litaniarum quarundam, quæ processiones sunt, auctor aliquis ex antiquitate proferri possit, non tamen quæ precationes, nec quæ in iis sancti exorantur; sed illæ ab Apostolicis viris inductæ, quovis etiam vetustissimo auctore vetustiores reputantur. Quin docti plerique sentiunt, inter quos Janfenius ^c, & Baronius ^d, Christi Domini tempore jam usitatas Hierosolymis supplicationes, in quibus frequentissimè suum illud *Osanna* repetebant. Extant Harchmanni, Ratperti, Notkeri, & alterius Anonymi Monachorum S. Galli apud Helvetios versus quidam, & ritui, quibus Litaniarum continentur in Bibliotheca veterum Patrum editionis Coloniensis ^e. Psalmis verò Poenitentialibus sacras Litaniarum rectè adjungi quis neget? In his enim primò misericordiam Dei supplici confessione imploramus; Tum Reginae cælorum pedibus provoluti misericordiam nostram potentissimæ mediatrici commendamus. Non omittimus Angelorum Principes, & omnes sanctos beatorum spirituum ordines supremæ naturæ dignitate sublimes, non Patriarchas divinâ familiaritate illustres, non Prophetas futurorum scientiâ conspicuos, non Apostolos Ecclesiæ Principatu gloriosos, non Martyres charitatis ardore succensos, non Confessores virtutum omnium splendore coruscos, non virgines illibati pudoris candore præfulgidas, non omnes denique cælestis curiæ cives, amicos Dei, & Principes universæ terræ. Petimus autem in Litaniis pro omni statu hominum universi generis bona, humana, divina, publica, privata, quæ ad animam, & quæ ad corpus spectant.

^b Serarius l. 2. de process. c. 7. & 8. ^c Janfen. in concord. cap. 110. ^d Baron. ann. 34. num. 5. ^e Tom. 15.

M E T R U M XXXI.

Densa triumphali videt procul agmina pompa,
Atque hilares, placidosque choros.
Plurima pars niveis, variâ pars altera sulget
Vestibus, auratisque stolis.

Jam

*Jam sinuosa lores rapuerunt stemmata venti ,
 Jamque micant pia signa crucis.
 Turtareas Christi propellit imago phalanges ,
 Et superi properant cives.
 Ordo Sacerdorum venerandaque turba canoris
 Carminibus passim exultant.
 Jam devota sacris aperitur scena virtutis
 Jam sanctæ resonant voces.
 Alternis precibus pueri, inuictæque puellæ,
 Atque senes, juvenesque canunt.
 Ter circum viridi trémuerunt vertice colles ,
 Ter longè tremuit tellus ,
 Terque repercussas resonabilis edidit Echo
 Voces, ter sonuere specus.
 Audio divinæ doies, titulosque parentis ,
 Audio virgineas laudes.
 Sed prius Ingeniis, Geniisque, & Pneumatis almi
 Placarunt precibus Numen.
 Tum puras, celeresque canunt sine corpore mentes,
 Ter triplici agmine distinctas.
 Nec veteris reticent Patres, mundi que parentes ,
 Et sacros recinunt vates.
 Quos & Apostoli sequitur sacra turba Senatus ,
 Magnaque Discipulorum acies.
 Et pueri insontes, rabies quos sæva Tyranni
 Sustulit è gremio matrum.
 Vos quoque commemorant, partem qui morte coronam
 Vertice sacro geritis.
 Et vos Pontifices, & quos sine sanguine virtus
 Vicinos dedit esse Deo.
 Postea feminei celebratur candida sexus
 Virginitas, castusque pudor.
 Sic omnes cœli proceres, patriæque beatos ,
 Sollicitant precibus cives.
 Denique per Christi mysteria sancta precantur ,
 Annuat ut votis Numen.
 Sic procul omne malum, dei prospera cuncta sereno,
 Respiciat populum vultu.
 Utque Dei mitis, mundi qui crimina tollit ,
 Agnus sit miseris clemens.
 Ista ter effati reticent: sed multa perorat
 Proxus humi sacer Antistes
 Et cum sancta preces plebs finit, æthera pulsant
 Plausus, ac tremulae voces.
 Pictaque tolluntur Christi vexilla, recedit
 Hinc chorus, & repetit templum.
 Tum subito Aligerum manibus collecta feruntur
 Ante Deum populi vota.
 Annuit his Numen, divinaque munera terris
 Dirigit largitur dextrâ.*

2. Difficillimum foret varios, & admirabiles
 Litaniarum effectus è probatissimis Ecclesiasticæ

Historiæ monumentis collectos recensere. In tanta enim exemplorum ubertate quid potissimum seligere, quid omittere debeam ignoro. Dicam tamen aliqua, quæ satis fuerint, ut maximam supplicationum utilitatem Ecclesiasticis viris commendent. Litaniis magnum Basilium obseratum Nicææ templum sine clavibus aperuisse magno Catholicorum applausu, magnâ Arianorum confusione Amphilochius f, & Zonaras g testantur. Litaniis Theodosium Imperatorem unâ cum clero, & plebe perpetuis imbribus imposuisse finem, post quos rei frumentariæ ingens copia sequuta sit, Nicephorus Callistus h affirmat. Litaniis pestem, ac famem vehementissimam S. Heribertum Coloniensem Archiepiscopum submovisse Abbas Tuitiensis i asseverat. Imperante Theodosio Proclus Constantinopolitanus urbem fœnestissimis terræ fragoribus concussam, Litaniis & supplicationibus liberavit, ut Baronius k, & alii l narrant. Omni enim populo cum Patriarcha orante sublatus in aëra puer, & mox in terram reversus, sacrum Trisagion se ab Angelis didicisse testatus est, quem hymnum cum psallerent universi, terræ quassatio cessavit. S. Mammertus à Viennensi sua civitate, ut Ado m item Viennensis refert, gravillimos depulit terræ motus, ignes cœlitus delapsos, ferarum irruptiones, aliaque plurima pericula Litaniis ad S. Juliani Basilicam institutis. Gregorius Magnus serpentum virus, & inguinariam pestem, qua Roma quotidianis cadaveribus complebatur, non semel Litaniarum precationibus avertit, ut in ejus vita Joannes Diaconus n scribit. Adversus bellicos incursum idemmet Gregorius o Litaniis indixit, ut ex Epistolis ipsius constat. Occasione magni terræ motus, de quo Agathias p, actas quotannis Litaniis anno 27. Justiniani Imp. docet Baronius q è veteri Historia. In creatione summi Pontificis cantatas Litaniis apud eundem Baronium commemorat Anastasius Bibliothecarius. Exundantis Tyberis alluvionem Litaniarum munimine repressam idem s narrant ex eodem auctore. Eisdem pro salute Urbis à Stephano Papa tertio frequentatas ipsomet Baronio t narrante

H h h h h 3 didi

f Amphiloch. in vita S. Basilii. g Zonaras tom. 2. Annalium. h Niceph. Call. l. 14. cap. 13. i Resp. Abb. in vita S. Heriberti. k Baroni ann. 446. nu. 9. l Theodor. Balsamon ad Can. 82. sexta Synodi in Trullo. m Ado Vien. ut. 6. n Jo. Dixo. lib. 4. o Greg. Ep. 45. l. 9. indic. 4. p Agat. l. 2. q Baroni ann. 553. nu. 249. r Id. ann. 555. n. 10. s Id. ann. 717. n. 4. t Id. ann. 753. n. 3.

didicimus. Quibus verò præfidiis Adrianus Pa-
pa ad petitionem Caroli Magni barbaram, &
ferocissimam Saxonum gentem ad Christi fidem
perduxit: nonne Litanis pro eorum conversio-
ne in tota ditione Romanæ Ecclesiæ celebra-
tis, ut scribit Regino Abbas ^a? Quibus arti-
bus impurissimi Dæmones ab humanis corpori-
bus multoties expulsi sunt? nonne efficacissimo
Litaniarum exorcismo? Quâ ratione pluviarum
illuviones submotæ, procellarum sedata tempe-
stas, virulenta fulgurum vis repressa, devasta-
ntium flammaram extinctum incendium, con-
clamata multorum salus postliminio restituta,
fideles animæ è terribissimo Purgatorii ergastulo
eductæ? nonne Litaniis intimæ devotionis sen-
su recitatis? & Quidni igitur studeamus hoc salu-
berrimo poenitentialium Psalmorum additamen-
to divinam nobis misericordiam conciliare? Mi-
sericors & miserator Dominus ad beneficia hu-
mano generi præstanda suâ sponte proclivis ac-
cedentibus suffragiis omnium Sanctorum, am-
pliolem nobis tribuet donorum suorum largita-
tem.

^u Regino lib. 2. Chron. x Mart. del Rio disquis.
magic. lib. 6. cap. 2. Sigebert. an. 679. Abbas
Uspberg. an. 527. Greg. Turon. de gent. Franc.
lib. 2. cap. 34. Albert. Cranzius l. 2. metrop. c. 28.
Greg. Cedrenus in Justiniano.

CAPUT XV.

De Psalmis Gradualibus.

§. I.

*Quindecim Psalmis Gradualibus totidem
gradus Christianæ perfectionis indicari.
Vitæ spiritualis triplicem esse statum. De
ascensione mentis in Deum. Quinde-
cim animæ dignitates ex Abbate Cel-
lensi.*

Quindecim Psalmi Graduales à 119. us-
que ad 133. quartis Quadragesimæ feriis
præscripto in Breviarii ritu recitari debent.
Quia enim hæc diebus decet nos solito san-
ctiores esse, Psalmos istos ad consuetæ servi-
tutis pensum adjungimus, quibus etiam mo-

nemur ad vitæ spiritualis perfectionem quibus-
dam veluti gradibus ascensum parari. Memi-
nit horum Psalmorum, eorumque ritus Ra-
dulphus Tungrensis ^a. Ardo Monachus in
vita S. Benedicti Anianæ Abbatis ^b refert,
ipsum instituisse, ut ante nocturnam synaxim
quinque Psalmi à Monachis recitarentur pro
omnibus fidelibus in toto orbe terrarum vivis:
tum quinque pro omnibus defunctis, totidem-
que pro iis, qui nuper defuncti erant. Sed an
isti fuerint Psalmi Graduales, non liquet. Ipsa
autem Cantica graduum ternâ oratione distin-
cta noctu à Monachis recitata apud Bollan-
dum in vita S. Joannis Gorgiæ Abbatis cap. 9.
die 27. Februarii commemorantur. Hic verò
obiit anno 962. Ante Pium V. quotidie in
Quadragesima recitabantur, ut notat Gavan-
tus, & in antiquo usu Cluniacensi singulis an-
ni diebus; itemque in veteri Breviario Val-
lisumbrosæ in omni die feriali. Græci Psal-
mos graduales concinunt omnibus diebus Qua-
dragesimæ (præterquam Sabbatis, & Domi-
nicis, & in die Annuntiationis) quibus utun-
tur mysteriis ante sanctificatis, de qua re ex-
tat Canon sextæ Synodi in Trullo. Post quos
psallant Idiomelon diei, & Martyricum, &
tria similia Triodii, & tria Calendarii, si-
ve Menæi, ut habetur in eorum Typicis, &
Euchologiis. Hæc autem distinctio graduum,
sive à gradibus templi Salomonis desumpta sit,
sive ad vocem gradatim in cantu exaltatam
pertineat, sive reditum de captivitate Baby-
lonica in Hierusalem, aut aliud quidpiam se-
cundum historiæ fidem respiciat, quod spe-
ctat ad spiritualem intelligentiam, mysticis
animæ ascensionibus à sanctis Patribus Hila-
rio ^c, Augustino ^d, Chrysostomo ^e, Gre-
gorio Magnos, itemque à Callodoro, Re-
migio Antistiodorensi ^g, & aliis applicatur. Ad
supremum charitatis fastigium non nisi per gra-
dus pervenitur: motus enim, & conatus hu-
manæ voluntatis, sicut ad alia omnia, ita
etiam ad perfectionem non repente fit sum-
mus. Notandum est autem ex Brunone A-
stensi in Psalmum 119. quod, cum quindecim
sint Psalmi Graduales, non dicimus primum
gradum, secundum gradum, tertium gra-

^a Radulph. prop. 21. ^b Sex. syn. can. 52. ^c Hila-
ri. Pict. prose. in Ps. grad. ^d Aug. in eisdem Psal.
^e Chrys. in Ps. 119. ^f Gregor. in Ps. 129. ^g Call-
stod. & Remig. in Ps. 119.